

het geloof in Christus teekent. Tot zoodanig geloof roept God hem. Dat eischt hij van hem. Daartoe verplicht Hij hem. En de prediking moet zoo geschieden, dat elk, die het Evangelie hoort, of wien Gods heilsbeloften door den Doop bezegeld zijn, duidelijk te verstaan krijgt, dat hij niet in de vrijheid staat, om te gelooven, of niet te gelooven, noch dat hij eerst deze en die innerlijke gesteldheden bij zich ontwaren moet, voordat hij Gods woord: geloof in den Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden, als ook hem geldende mag beschouwen, maar dat God ook hem roept en verplicht tot geloof, en van harte te gelooven beveelt, zoodat hij, hieraan geen gevolg gevend, dat laat niet omdat hij van Godswege niet mag, maar omdat hij van zichzelf niet wil.

Het geloof is een gave Gods, doch de mensch geloof. God geeft het geloof, werkt het, doet den mensch gelooven, maar de mensch is het, die geloof. Niet God geloof in of door den mensch, maar de mensch geloof door Gods genadewerking. En dus is zelfonderzoek noodig omtrent de vraag, of wij gelooven, naar ons doen. Gods doen staat vast. Dat is een feit, eene onloochenbare waarheid. Hij spreekt Zijn Evangelie tot ons, tot eenen ieder, die dat op welke wijze ook mag vernemen. En Hij bezegelt dat elken naar Zijne ordening gedoopte. Daarover mag geene onzekerheid bestaan. Daaraan mag niet getwijfeld worden. Van dat feit moet alle zelfonderzoek uitgaan: van het objectieve, van het doen Gods. En bij het rechte zelfonderzoek moet een ieder zich nu de vraag stellen, hoe hij zich stelt tegenover dat spreken en beloven en verzegelen Gods: of hij zich daar geloovig aan onderwerpt, dat geloovig en vertrouwend aanneemt, daarop rust, en daaruit wil leven, dan wel, of hij dat laat voor wai het is, zonder het zich ernstig ter harte te nemen, en daarnaar te denken en te handelen. Het is hem niet geoorloofd, met een twijfelend: Mag ik gelooven, zich er los van te gevoelen, er zich tegenover te stellen, want God spreekt tot hem, en hij mag niet anders dan gelooven in den hoven aangegeven zin.

Hoe zullen we nu te weten komen, dat ons geloof het ware, Schriftuurlijke geloof is, dat ons waarlijk uit Christus doet leven en Zijn heil genieten? In wezen zit in dat geloof ook de zekerheid in. Gelijkt met den mensch ook zijn zelfbewustzijn gegeven is, al kan het door allerlei omstandigheden zijn, dat dit niet altoos helder werkt, zoo zit in elk waar geloof de zekerheid des geloofs in. Met het geven van het geloof, schenkt God in den geloovige dus ook de zekerheid, dat hij een in Christus waarlijk geloovige is, al kan het zijn, dat de helderheid dier zekerheid niet groot is.

En God, Die in beginsel met het verleenen van het geloof, in elken geloovige ook de zekerheid des geloofs werkt, is het ook, Die bij den voortduur die zekerheid onderhoudt, ze sterkt, verheldert. Nooit moet iemand denken, dat hij zelf op welke wijze ook zich brengen kan tot zekerheid omtrent zijn geloofsbezit en de rechte geartheid van zijn geloof. Dat kan alleen God. En Hij doet het ook.

Doch gelijk de Heere nu in het natuurlijke het leven geeft en onderhoudt, maar ons den weg heeft voorgeschreven, in welken wij gaan moeten, opdat Hij aldus dat leven in stand houde: wij moeten eten, arbeiden, rusten, ons leven op geenerlei wijs tegen Zijn gebod schaden, zoo heeft Hij ook voor het leven des geloofs voor ons den weg bepaald, dien wij wandelen moeten, zal Hij de zekerheid des geloofs in ons sterken en verhelderen. En dat is, dat wij ons in denken en handelen houden aan Zijn Woord. Dat wij steeds ons zelve kennen en erkennen voor Hem als gansch verdorven en Zijner ontferming onwaardig. Dat wij Hem met hartelijk smeeken aanroepen in Christus, en ons verlaten op de onbedriegelijkheid Zijner genadetoezegging. Dat wij onze vastheid en sterkte hebben in Zijn Evangelie. Dat wij nagaan, of ons geloof wel waarlijk is het geloof, dat Hij in Zijn Woord teekent als het geloof in Christus, dat behoudt.

Dan gaat het dus steeds om deze vraag: of wij ons tegenover den Heere en Zijne heilsbeloften in Christus zoo stellen met ons innerlijk bestaan, en met ons denken en begeeren en handelen, als Hij het van ons vordert: niet om op dien grond te weten te komen, of wij mogen gelooven, van Godswege het recht hebben om Hem op Zijn Evangeliewoord te gelooven, want daartoe roept de Heere ons juist, en zulk een geloof beveelt Hij, maar om te mogen inzien, dat wij nu onzerzijds aan Zijn bevel gehoorzamen. En voordat dit laatste zoo bij ons is, mogen wij niet rusten, en mogen wij ons niet geruststellen. Dat moet zoo zijn, en dat moeten wij weten.

Zie ik nu wel, dan is onder allerlei woordgebruik en wijze van voorstellen, in den grond der zaak dit het eigenlijke punt in geschil ter zake van het zelfonderzoek: of we van de zekerheid aangaande ons innerlijk bestaan moeten komen tot de zekerheid van de feitelijkheid of werkelijkheid van Gods beloven aan ons, dan wel moeten uitgaan van de onloochenbare waarheid van Gods spreken tot, en beloven aan, ons door Zijn Evangelie, met de bevestiging daarvan door Zijn Doop, om de vraag ons te stellen, of wij nu die heilsbeloften van harte aanvaarden, dan wel haar verwerpen; en te onderzoeken, of ons geloof overeenstemt met het geloof in Christus, zooals God het openbaart in de

Heilige Schrift, en aldus door Gods genadewerking te verkrijgen de zekerheid omtrent den rechten aard van ons geloof, of in die zekerheid bevestiging te ontvangen. Van het subjectieve naar het objectieve, d.i. van wat wij in onszelf bevinden en waarnemen, tot de heilsbeloften Gods en de kennis, dat Hij haar ook tot ons spreekt, of van het objectieve tot het subjectieve, van Gods Woord en heilsbeloften in Christus, tot het subjectieve, tot ons eigen innerlijk met zijn bestaan en werkingen, om na te gaan of wij werkelijk gehoorzaam zijn aan Gods heilsprekend woord, en met ons hart daaraan gelooven, en daarop rusten, en daaraan onze zekerheid ontleenen.

Wij allen zijn het wel hierover eens, dat het objectieve en het subjectieve beide noodig zijn, en niet gemist kunnen worden. Zonder Gods heilsbeloften in Christus is alle gedachte van zaligheid en alle stellig gevoel dienaangaande, louter inbeelding, waan, ongegronde zelfmisleiding. En zonder waarachtig geloof in Christus geene verlossing. Die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden.

Het gaat in dezen over de verhouding van het objectieve en het subjectieve.

Nu zijn we allen het ook hierover eens, dat in de realiteit het objectieve voorop gaat en alles beheerscht. God heeft Zijn heil in Christus gegeven. God spreekt Zijn Evangelie tot ons. Hij schenkt Zijn uitverkorenen het ware geloof, en doet hen metterdaad gelooven. Daarover kan geen verschil zijn. Dat leert de Heilige Schrift duidelijk.

Maar nu is dit de vraag: Hoe staat het nu met ons bewustzijn, ons inzicht? Moet nu voor ons bewustzijn of inzicht de zekerheid van ons deel aan Gods heilsbeloften in Christus rusten op ons innerlijk ervaren, dan wel op het objectieve spreken of beloven Gods? M.i. mogen we op niets anders rusten, ook voor wat de kennis van ons eigen deel aan Christus betreft, dan op Gods Woord, op Zijn Evangelie, in Zijn Christus. Zoo heeft God gesproken. En Hij is de Waarachtige. En daarom is het zoo. Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en waarachtig, dat Hij ons de zonden vergeve, en ons reinige van alle ongerechtigheid, I Joh. 1:9.

En wij moeten onszelf onderzoeken, of wij waarlijk in den Heere Christus gelooven, en niet rusten, voordat wij op grond van Gods Woord stellig weten, dat ons geloof beantwoordt aan het geloof, dat de Heilige Schrift als het geloof in Christus teekent. Maar om dan niet te rusten in ons geloof, in ons innerlijk bestaan en zijne hoedanigheden en werkingen, maar door ons geloof, d.i. geloovende, in Christus en op Gods heilsbeloften.

Niet het subjectieve, ons eigen bestaan, de grond van ons heilsovertrouwen, maar het objectieve, Gods Woord, Gods genadetoezegging in Christus, maar die heilsbeloften ook aangegrepen met ons hart, met onzen gansen persoon, in waarheid.

Dan werkt of versterkt God in ons de zekerheid des geloofs, de zekerheid zoowel daarvan, dat wij gelooven, als daarvan, dat ons geloof het ware geloof is naar Zijn wil. En aldus geeft Hij ook de stelligheid der wetenschap, in meerdere of in mindere mate, dat Hij ons behoudt en behouden zal door Christus.

S. GRELDANUS.

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Zelfbeproeving.

IX.

„De eerste beteekenis, die de „goede werken” hebben voor de zekerheid des geloofs is deze, dat alléén in de sfeer van goede werken de geloofsverzekerdheid kan tieren.”

Zoo had ik het gezegd in het vorige artikel. Bij nader overdenken komt het mij voor, dat wat ik hiermee bedoel, op deze wijze niet heelmaal juist is uitgedrukt.

Wat ik bedoel is dit, dat geloof en goede werken zóó nauw samenhangen, dat het één zonder het ander niet wel kan gedijen.

Ik neem het beeld van een boom.

Daar is een wortel.

Uit dien wortel schieten op stam en takken. Die takken dragen de bladeren.

Hoe is nu de verhouding tusschen die drie? Zonder wortel geen stam en takken; zonder stam en takken geen bladeren; en hoe krachtiger de wortel, des te beter zijn stam en takken en des te rijker bladertooi.

Maar van den anderen kant is het ook weer zóó, dat naarmate de bladeren rijker en fleuriger zijn, stam en takken beter gedijen en de wortel daardoor tot krachtiger ontwikkeling geraakt.

Breng dat over op het leven des geloofs.

De wortel is het nieuwe, bij de wedergeboorte, door God ons ingeplante leven.

Uit die wortel schiet omhoog de stam des geloofs; dat geloof brengt voort goede werken.

Naarmate dus het nieuwe leven in ons sterker is, zal het geloof in Zijn heerschappij zekerder wezen en daardoor zullen de goede werken toenemen.

Maar evenzeer geldt het, dat naarmate de goede werken rijker en schooner in ons leven gevonden worden, het geloof zich gemakkelijker verweert tegen de nog in ons overgebleven resten van den ouden mensch des ongeloofs en gevolg daarvan is weer een toenemen in kracht van den nieuwen mensch, het nieuwe leven.

Dat nieuwe leven in ons is een eenheid.

Het is niet zóó, dat de goede werken in ons leven zouden kunnen tieren, waar het geloof kwijnt; ook niet zóó, dat het geloof vorstelijk over ons leven zou kunnen heerschen, als er armoede is aan goede werken.

Natuurlijk kan er geen geloof met goede werken zijn als er geen nieuw leven in ons is; maar evenmin kan het nieuwe levensbeginsel in ons toenemen in kracht als wij niet gelooven en goede werken doen.

Nu gaat het in dit artikel over geloofsverzekerdheid en de beteekenis van de goede werken voor het verwerven en behouden daarvan.

Welnu, in het licht van het bovenstaande moet het antwoord op die vraag aldus luiden:

Wie zoekt een leven, waarin hij staat in onbestreden zekerheid des geloofs, die richtte in de eerste plaats altijd weer, met al zijn kracht zich op dat onvoorwaardelijk aangrijpen van —, dat rusten in Gods belofte; die worstele in de tweede plaats, desnoods ten bloede toe, tegen de boosheid van zijn hart en jage naar het volbrengen van de wet Gods, in heel zijn leven.

Nu kan ik mij voorstellen dat hier twee opmerkingen worden gemaakt.

In de eerste plaats deze:

Is het niet voor alle dingen noodig, dat de mensch, die zekerheid zoekt, zich toeliegge op de versterking van zijn nieuwe leven?

Dat is een bezwaar, dat men telkens maakt tegen een prediking, waarin de gemeente tot geloof opgewekt wordt.

„De mensch kan toch niet gelooven van zichzelf”, zegt men dan. „Dat moet hem toch worden gegeven?”

Nu is dat volkomen juist. Maar men vergeet, wanneer men zoo spreekt, telkens weer, dat dat nieuwe leven, als wortel van geloof en goede werken, onder de oppervlakte ligt, waar ik niet bij kan. Dat is Gods werk.

En als ik de opwekking tot geloof en goede werken eigenlijk afwijs door te zeggen: „ja, maar als ik nu toch het nieuwe leven niet heb”; of: „ja, maar als het nieuwe leven nu bij mij niet sterk genoeg is”; dan ga ik feitelijk staan in den hoek der lijdelijkheid en geef, in den grond der zaak, aan God de schuld, dat ik niet geloof en niet heiliger leef.

Dat leven der wedergeboorte in den bodem van mijn hart, kan ik gerust aan God toevertrouwen en overlaten.

Ik heb mij bezig te houden met wat God mij oplegt.

Ik moet grijpen naar Gods beloften om die aan te nemen en daarin te rusten.

Het spreekt vanzelf, dat hierin opgesloten ligt, dat ik naar die beloften luister, Gods Woord onderzoek; kom tot de bediening van Woord en sacramenten. Want hoe klaarder de belofte tot mij komt, des te meer vat zal ik er aan hebben; eveneens zal naarmate de eisch van geloof en goede werken klaarder en nadrukkelijker mij in het oor klinkt, ik beter voor mij zien den weg, waarin ik wandelen moet en krachtiger tot het wandelen in dien weg mij voelen aangespoord.

Een tweede opmerking, die men hier zou kunnen maken is:

„Als het waar is, dat naarmate het geloof sterker is, de goede werken rijker zullen zijn, is het dan wel noodig, dat men zich ook nog opzettelijk toeliegge op het doen van goede werken; is het dan niet voldoende, dat men zijn geloof oefent?”

Dat zou zoo kunnen schijnen.

Toch is het niet zoo.

Een bloem is in zijn ontwikkeling lijdelijk. Bij een bloem schiet als vanzelf uit het zaad, blad, stengel en bloesem omhoog.

Bij ons menschen is dat niet zoo. Omdat wij menschen zijn moet er van onze zijde worsteling zijn om het geloof, dat opkomt uit den wortel des nieuwen levens, vast te zetten, maar ook evenzeer worsteling om de goede werken, die uit het geloof opkomen wel te doen gedijen.

Ongetwijfeld: waar het leven is, daar komt geloof, daar komen goede werken; maar daar zal geen Gode welbehagelijke ontplooiing zijn, waarin tegelijk onze vreugde en zaligheid is, als wij niet jagen, grijpen, worstelen.

Een jagen, grijpen, worstelen, dat gedragen wordt door — en doordrongen is van het gebed of het Gode behagen mocht ons de overwinning te geven.

Néén, niet probeeren uit de aanwezigheid van goede werken te besluiten tot de echtheid van mijn geloof, in dien zin, waarin men dat telkens weer voorstelt.

Maar ijverig zijn in het doen van goede werken opdat daardoor mijn geloof winne aan innerlijke

kracht, tegen hi
Door
versterkt
Niet i
van hall
zekerhe
Dat ki
is zek
Maar
leven in
van zijn

In eer
het Noo
vennatu
nen en v
heksacht
voorspell
grooten
een schi
is mee
heerscht
leven m
grooten
nooit me
der heeft
hij het

Ook o
voorspell
wordt er
uit haar
ze liefhe
ongeluk
haar bee
en de z
weldigen
van lami
diep in
De mach
verzocht
weimscht
de angst
echtgenoo
blijft in
zich zal

Waakza
volgen v
ook voor
de toekor
het gesla
naar elke
vaarden
wijdt aar

Niets s
storen. D
ouden D
blijna alle
schaduw
geluk va
gevoel d
dat hij m

Wreed
sterfgeval
beide kin
grijpt Go
geslacht i

De ou
vrouw al
even de
laten voor
den Sterv
die hem
ontmoete
reikt hij
den dood
zijn teko
het leven
maakt we
zijn vrouw
is de com
melijk da

De voo
valt bij
levend na
hem zijn
helpen. N
na een l
liefde str
oude Dag
Gods wa
met haar
is wel d
van God
Gods glo
Daarop v

in ons sterker
appij zekerder
de werken toe-

mate de goede
leven gevonden
lijker verweert
resten van den
gevolg daarvan
n den nieuwen

eenheid.
en in ons leven
geloof kwijnt;
telijk over ons
er armoede is

t goede werken
ons is; maar
eginsel in ons
ooven en goede

rgeloofsverze-
goede werken
daarvan.

enstaande moet
s luiden:

staat in onbe-
richte in de
kracht zich op
n —, dat rusten
osheid van zijn
n van de wet

hier twee op-

noodig, dat de
toelagge op de
n?

telkens maakt
meente tot ge-

oven van zich-
m toch worden

r men vergeet,
weer, dat dat
loof en goede
t, waar ik niet

loof en goede
gen: „ja, maar
niet heb”; of:
tu bij mij niet
elijk staan in
in den grond
niet geloof en

den bodem van
toevertrouwen

t wat God mij

loften om die
den.

opgesloten ligt.
Gods Woord
van Woord en
de belofte tot
er aan hebben;
van geloof en
kelijker mij in
zien den weg,
chtiger tot het
aangespoord.
hier zou kunnen

het geloof ster-
len zijn, is het
nog opzettelijk
werken; is het
geloof oefent?”

ng lijdelijk. Bij
het zaad, blad,

oo. Omdat wij
e zijde worste-
komt uit den
e zetten, maar
goede werken,
doen gedijen
is, daar komt
n; maar daar
atplooiing zijn,
aligheid is, als

dat gedragen
van het gebed
te overwinning

wezigheid van
echtheid van
ten dat telkens

goede werken
aan innerlijke

kracht, waardoor het zich beter handhaven leert
tegen het nog in mij wonende ongeloof.

Door de goede werken wordt mijn geloof
versterkt.

Niet in dien zin alsof mijn geloof daardoor
van half tot heel, van halve zekerheid, tot volle
zekerheid zou komen.

Dat kan niet. Want geloof is nooit half; geloof
is zekerheid.

Maar in dien zin, dat het als vrucht van een
leven in goede werken, zich telkens zeldener weer
van zijn plaats zal laten dringen.

D. v. D.

Noorsche kunst.

II.

Trygve Gulbranssen: Winden waaien om de
rotsen. — Zuid-Hollandsche U. M., Den Haag.

In een vorig artikel wees ik er op, hoe in
het Noorden een bijgeloovige angst voor het bo-
vennatuurlijke diep in het hart der sterke man-
nen en vrouwen leeft. Het is in het eerste deel de
heksachtige figuur der oude Ane, die door haar
voorspellingen en geheimzinnige wijsheid een
grooten invloed heeft. Zij heeft den jongen Dag
een schitterende toekomst voorspeld. Daardoor
is mee de handelwijze van den ouden Dag be-
heerscht. Hij heeft alles zoo geregeld, dat deze het
leven maar heeft te aanvaarden om tot dien
grooten opgang te geraken. Persoonlijk heeft hij
nooit moeite met het leven gehad, want zijn va-
der heeft voor alles gezorgd. Maar daardoor kent
hij het leven ook niet.

Ook op Adelheid, zijn jonge bruid, rust een
voorspelling, en een die niet zoo gunstig is. Zij
wordt er telkens aan herinnerd, dat de vrouwen
uit haar geslacht nooit den man krijgen dien
ze liefhebben, en dat ze een anderen man slechts
ongeluk kunnen brengen. Haar geloof, dat God
haar bestemde voor den jongen, schuwen Dag
en de zekerheid van den steun van diens ge-
weldig vader, doet haar de waarschuwingen
van familie en kennissen in den wind slaan. Maar
diep in haar hart blijft een koude angst achter.
De macht en de rijkdom van het Bjørndal-geslacht
verzoet de familie geheel met dit eertijds onge-
wenscht geachte huwelijk. Voor haar blijft echter
de angstige spanning bestaan, of ze haar stillen
echtgenoot, die haar steeds ontwijkt en alleen
blijft in zijn donkere bosschen, ooit geheel voor
zich zal kunnen winnen.

Waakzaam blijft de oude Dag de ontwikkeling
volgen van dit huwelijk, waarvan zooveel afhangt
ook voor hem. De geboorte van twee zonen schijnt
de toekomst veilig te stellen. Het voortbestaan van
het geslacht is verzekerd; man en vrouw groeien
naar elkaar toe, daar de jonge Dag na het aan-
vaarden van dit wonder bezit, zich ook meer
wijdt aan de moeder ervan.

Niets schijnt het geluk meer te kunnen ver-
storen. Dank zij het verstandig beheer van den
ouden Dag, kunnen de donkere tijden, waardoor
bijna alle menschen het benauwd krijgen, geen
schaduw doen vallen over het zich ontplooiende
geluk van het nieuwe geslacht. Dag heeft het
gevoel dat God zich met hem verzoend heeft,
dat hij nu den goeden weg gaat.

Wreed wordt dit alles verstoord door nieuwe
sterfgevallen. Weer komt de dood, nu van de
beide kinderen, de ouderen overrompelen. Weer
grijpt God in het leven in door den dood. Het
geslacht is weer uitsterving nabij.

De oude en de jonge Dag laten de jonge
vrouw alleen met haar leed. De oude heeft zelfs
even de gedachte, zelf zijn geslacht te moeten
laten voortleven. De jonge ontvlucht het leed naar
den Stervensberg, een oude spreuk zei, dat ieder
die hem beklom, voor den avond den dood zou
ontmoeten. Na een hyper-romantischen tocht be-
reikt hij den top, om daar in het aangezicht van
den dood zijn leven te overdenken. Hij gevoelt
zijn tekort: nooit heeft hij de betekenis van
het leven gevat, omdat alles voor hem klaar ge-
maakt werd. Hij voelt zijn tekortkoming tegenover
zijn vrouw, die hij in haar leed alleen liet. Somber
is de conclusie die hij trekt uit het leven, na-
melijk dat het leven de dood is.

De voorspelling schijnt vervuld te worden: hij
valt bij het dalen en wordt meer dood dan
levend naar een boschhut gebracht. Daar zoekt
hem zijn vader op, maar deze is onmachtig te
helpen. Maar daar zoekt hem ook zijn vrouw,
na een bange tocht door de bosschen. Haar
liefde strijdt met den dood en ze overwint. De
oude Dag erkent haar als zijn meerdere. Hij heeft
Gods waarschuwing weer herkend. In een gesprek
met haar belijdt hij zijn levenservaring. Het leven
is wel de dood, maar in den mensch is iets
van God. We kunnen den dood overwinnen door
Godsgeloof, vertrouwen en ernstigen, goeden wil.
Daarop vertrouwend wacht hij het leven af. En

weer schijnt God verzoend te zijn. De geboorte
van een tweeling geeft het geslacht nieuwe voor-
uitzichten. Vol trots gaat de grootvader de kin-
deren bij den dominee aangeven voor den doop.
En dan volgt een prachtig gesprek. Twee mannen,
die weten wat ze willen, maar beiden hulp noodig
hebben, zeggen elkaar harde waarheden. De do-
minee oppert het vermoeden, dat Dag hem en
anderen goed doet om aflaat te bekomen van
God, dat hij Gods genade voor geld wilde koopen.

Diep haakt het woord aflaat zich vast in Dags
gedachten. Hij kan het niet ontkennen in zijn
hart, dat hij steeds getracht heeft God te paaien.
Hij kan niet meer genieten de overwinning van
zijn leven. Want juist heeft de booze dochter van
Borgland gedacht zich te kunnen bevrijden uit
zijn greep, door gebruik makend van de inflatie,
voor waardeloos geld haar geheele bezitting terug
te koopen. Ze wil zoo lang van haar wraak
genieten als ze kan. Ze wacht echter iets te
lang. Door nieuwe besluiten wordt het terug-
koopen haar onmogelijk en door haat verteerd,
verbrandt ze in de vlammen waardoor naar ze
hoopte het huis zou verteerd worden. Dags groot-
ste vijandin is heen, maar het treft hem nauwelijks.

Al zijn papieren, het resultaat van zijn levens-
lange worsteling om de macht, laat hij over aan
Adelheid. Zij moet, maar dan beter, zijn taak
voortzetten. Dan ontvlucht hij het huis, om in
eenzaamheid zijn leven te overdenken en klaar
te komen met de aflaat-gedachte. Weer trekt Adel-
heid de bosschen in, nu om den ouden Dag
te redden. Zij neemt hem mee terug naar zijn
huis en spreekt met hem opnieuw over het pro-
bleem van leven en dood, dat nog onopgelost
is, daar God hem alle eigen werk daaraan heeft uit
de handen geslagen.

Ook de jonge Dag is daarmee niet gevorderd.
Opnieuw heeft hij in de bosschen bijna den dood
gevonden, door den moordaanslag van een boos-
doener. Hij leert weer, dat het leven den dood
in zich draagt, en dat men op het leven niet kan
vertrouwen.

Adelheid durft zelf geen raad te geven, dien
ze wel weet. Zij grijpt dan naar haar familie-
bezit — een bijbel van haar grootvader, den
bisschop. En daar vindt de oude Dag, als hij
juist het boek moedeloos uit de hand wil leggen,
een gedichtje, door den bisschop geschreven. De
slotregel daarvan treft hem, die door eigen kracht
en plichtsbetrachting den weg tot God wilde vin-
den: Gebed is de tocht van den wil naar God.

• • •

Dit abrupte slot van het tweede deel kan het
einde van het boek niet zijn. Met belangstelling
zien we uit naar het derde deel: „De weg tot
elkander”. Veel vraagt nog om oplossing. De
jonge Dag heeft zijn leven nog te veel in de
bosschen verborgen. Voor hem moet de geheele
oplossing van het groote levensprobleem nog
komen. „Winden waaien om de rotsen” is wel
een prachtige symbolische titel. De koude dood-
wind heeft hem alleen nog maar doen verstijven,
den adem van het nieuwe leven heeft hij nog
niet gevoeld. En ook de oude Dag staat nog
maar op den drempel.

Forsch heeft de schrijver zijn karakters ge-
schreven. Te romantisch zal men misschien enkele
gedeelten vinden, te fel de tegenstelling tusschen
het goede geslacht Bjørndal en het slechte
Borgland. Maar hoe prachtig uitgewerkt is het
krachtige leven van die sterke mannen, tegen
den achtergrond van de eeuwige bosschen en de
donkere bergen.

Hier is een groot schrijver aan het woord, die
een ontzaglijk probleem op een grootsche wijze
ontplooi en tot oplossing ziet te brengen.

G. r.

H. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Een nieuwe Moraal?

IV.

De dienst aan de Gemeenschap.

„De eerste van alle zedelijke verplichtingen”,
zoo luidde het, „welke de communistische moraal
op den individueelen mensch, man of vrouw,
legt, is die van den dienst aan de gemeenschap,
waartoe hij behoort.”¹⁾

We hebben reeds gezien waarop het bolsjewisme
dien eisch tot bevordering van het heil der maats-
schappelijke samenleving baseert. Niemand be-
reikt, aldus het betoog, den volwassen leeftijd,
zonder een groote persoonlijke schuld
aan de gemeenschap, die voor ieders voeding en
ontwikkeling zulke belangrijke offers bracht, en
ook nog verder brengen wil. De mensch behoort
dus nu op zijn beurt alle krachten in te spannen
om die schuld af te lossen en den voorspoed
van zijn weldoenster grooter te maken, waardoor

1) Sidney and Beatrice Webb: „Soviet-Communism”, dl. II,
pag. 1048 en 1135 e.v.

deze steeds beter haar „levenstaak” zal kunnen
volbrengen.

Zij heeft gegeven, maar wil ook ontvangen;
zij heeft gediend, maar wil ook gediend worden.

Dat is het communistische „stuk der dank-
baarheid”. Met kracht wordt het verkondigd,
opdat het „sociale geweten” der hoorders ont-
wake, en zij hun erkentelijkheid jegens de zor-
gende gemeenschap in al hun daden zullen toonen.

Wanneer echter bij die verheerlijking der liefde-
volle verzorgster het geweten der nalatige schul-
denaars nog mocht blijven sluimeren, zullen zij
wel wakker geschud worden door de bedreigingen,
waarmede de „eerste dienaars” der gemeenschap
hen nu overladden. Wee den mensch, die zijn
schuld niet terugbetaalt: voor hem is er geen
erbarmen. „Wie minder presteert dan waartoe
hij in staat is, en toch het volle deel neemt
van de rijkdommen, welke door arbeid zijn voort-
gebracht, is een dief en moet als zoodanig be-
handeld worden.”²⁾

Hij zal, schrijven de Webbs, om te beginnen
elken dag en overal scherpe verwijten van zijn
medearbeiders over zijn tekortkomingen hooren.
Als zijn luiheid en slapheid voortduurt, wordt hij
in zijn eigen belang voor een tijd uit de gemeen-
schap verwijderd teneinde een „doelmatige kuur”
te ondergaan.³⁾ Vooral wanneer zijn slechte voor-
beeld navolging vindt, en het door hem geslichte
kwaad dus voortwoekert, of wanneer de machines
door zijn onachtzaamheid sterk slijten en kapot
gaan, kan een strenge straf niet uitblijven.⁴⁾ De
gemeenschap is hard voor den mensch, die haar
weldaden niet voldoende wil vergelden; haar
oogen zijn voortdurend op al haar leden gericht
om na te gaan of zij hun plicht doen.

Wie het snelst zijn schuld liquideert mag op
een extra-belooning rekenen. Hij ontvangt niet
slechts goederen, welke voor zijn levensonderhoud
noodzakelijk zijn, maar hij wordt bovendien over-
eenkomstig zijn „sociale waarde”, dit beteek-
kent overeenkomstig zijn productiviteit, van
graad tot graad bevorderd. Het toekennen van zulk
een prijs geschiedt niet belangeloos: het stimuleert
immers den producent tot grotere activiteit.
„Vandaar ook de aansporing tot een buitengewone
krachtsinspanning in de stoot-brigade, welke nog
voortdurend verhoogd wordt door een onderlingen
socialistischen(!) wedijver, en publieke huldebetu-
gingen, maar ook door manifestaties van publieke
spot en publieke ongenade”. De gemeenschap pro-
fiteert in hooge mate van den roem, waarop zij
haar ijverigste werkers onthaalt.

Zoo wordt, volgens menig auteur, het leven in de
Sovjet-Unie beheerscht door den vasten wil om
de „schuld, welke op allen drukt”, te vereffen-
nen. Dat geldt voor ieder individu, dat geldt ook
voor elke groep. „Of het een dorpssovjat is of de
„Grootte Raad”, een eenvoudig fabrieksbestuur of
een industriële trust, de kleinste collectieve boer-
derij of het bureau, hetwelk den geheelen buiten-
landschen handel der Sovjet-Unie leidt, iedere
groep wordt van de noodzakelijkheid doordrongen
om haar verplichtingen na te leven. Voor dat doel
zijn zij gevormd, en niet in de eerste plaats om
voor haar eigen rechten op te komen.”

Een waar „universalisme”, zonder aanzien des
persoons, zou daarom een ieder vervullen. Man en
vrouw, Rus en niet-Rus, hooggeplaatste leiders
en eenvoudige werkers, richten zich allen naar
hetzelfde doel, vinden elkaar in de uitoefening
van die eene grootsche taak: de dienst aan de
gemeenschap.

• • •

Op deze wijze prijzen de Webbs de moraal van
de bolsjewistische samenleving. De nieuwe, com-
munistische zedewetten hebben op hen blijkbaar
een diepen indruk gemaakt. Alle disharmonie, die
h.i. het leven in de kapitalistische landen ver-
teert, heeft in Rusland, zeggen zij, plaats gemaakt
voor een roerende eensgezindheid en eenswillend-
heid. „Door deze dominerende karaktertrekken
onderscheidt de wordende moraal van het Sovjet-
Communisme zich van die van andere beschaving-
en”. Zij is daarom, naar het oordeel der
genoemde Engelsche schrijvers, meer dan een
harde plichtsleer. Een der voornaamste kenmer-
ken van het „Goede Leven” in de U.S.S.R. is
volgens hen de arbeidsverdeling naar ieders
capaciteiten en wenschen. Niemand zou tot een
werk gedwongen worden, waartoe hij technisch
niet in staat is of waarin hij weinig lust heeft.
„Daarom heeft de arbeid in Rusland zijn slaven-
karakter verloren, zij is niet langer het wrede
lot van een minderwaardige klasse of onderdrukt
ras, maar een zaak van eer en vreugde voor
ieder lid der maatschappij”. Deze arbeidsvreugde
was, zoo heet het, voor Lenin de reden om
het „Goede Leven” te baseeren op de sociale
gelijkheid temidden van den over-
vloed.”

De zedelijke en materiele noodzaak om in de
eischen der zorgende gemeenschap te voorzien,
zou dus in alle werkers een heilig vuur hebben
ontstoken, waardoor zij met geestdrift en liefde
hun taak verrichten. De tegemoetkoming aan die
eischen zouden zij als een heerlijken plicht be-

2) Idem, pag. 1050. De uitspraak is van Bernard Shaw.
3) Idem, pag. 1136.